

Information om FINNSAM

Postgironr Sverige 646 27 77-1

Postgironr Norge 0533.3489440

Medlemsavgift år 2000 55:-

Kassör och adresslista:

Tor Eriksson, Lövstagatan 20, SE-703 56 ÖREBRO

Tel: (0)19-12 08 84 (tor.eriksson@telia.com)

Skogsfinska bibliografen:

Lars-Olof Herou, Gästgivaregatan 12, SE-771 53 LUDVIKA

Tel: (0)240-169 60 (e-post: loherou@hotmail.com)

Redaktör för FINNSAM-info:

Christina Norlander, Box 80, SE-777 23 SMEDJEBACKEN

Tel: 0240-754 25 (e-post: christina.norlander@telia.com)

Ledningsgrupp 1999-2000

Mellannorrland (s-k) Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN

Tel: (0)23-228 64 (maud.wedin@telia.com)

Gävle-Dala Maths Östberg, Östra Kyrkbyn 41, SE-822 91 ALFTA

inkl Tel: (0)271-101 68 (finnskogsmuseet@swipnet.se)

Orsa Finnmark (suppl) Ingemar Gustavsson, Blåtryvägen 9, S-794 33 ORSA

Tel: (0)250-412 96

Bergslagen Christer Nilsson, Ulvsbykatan 24B, SE-654 64 KARLSTAD

Tel: (0)54-21 60 22 (christer.nilsson@kil.se)

Tiveden Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94 FINNERÖDJA

Tel: (0)584-202 86 (lena.gribing@telia.com)

Värmland Arne Vannevik, Box 207, SE-685 25 TORSBY

Tel: (0)560-712 84 (a.vannevik@tordata.se)

Grue Birger Nesholen, Gruetunet Museum, NO-2260 KIRKENÄR

Tel: 629-473 15 (gruetunet.museum@east.no)

Åsnes/Törberg Rolf Rønning, Skaugbergetv 54, NO-2433 HERADSBYGD

Tel: 624-165 67

FINNSAM INFORMATION

Årgång 6 Nr 3– september 2000

Så var det dags att efter tre års ansvar för redaktörskapet över FINNSAM-informationen, tacka för mig och lämna över stafettpippen till Christina Norlander i Smedjebacken. Det har varit ett spännande och trevligt uppdrag och jag önskar Christina lycka till. Precis som förut är det bäst om ni skickar era inlägg per mail (christina.norlander@telia.com) eller diskett.

Nästa info kommer bland annat att innehålla inbjudan till vinterkonferensen i januari. Manusstopp blir 24 november.

Maud Wedin

Detta nummer innehåller:

- * Rapport från höstkonferensen i Svartnäs 22-24 september 2000
- * Forskarförteckning + blankett & Hur blir man medlem i FINNSAM?
- * Protokoll från vårkonferensens årsmöte i Elverum 28 maj 2000
- * Information från TFC & Finnskogsmuseet & hemsidor & cd-rom
- * Ekonomisk redovisning 000101-000630, svenska kontot
- * Info om FINNSAM 1999-2000

www.finnsam.org

FINNSAM-konferensen i Svartnäs hösten 2000

Av Tor Eriksson, Örebro

Fredagen den 22 september

Årets höstkonferens ägde rum i byn Svartnäs som ligger ungefär fem mil nordost om Falun. Svartnäs är beläget inom Dalarna men alldeles på gränsen till Gästrikland och Hälsingland. Som lokal värd för arrangementet stod Gävle Dala Finnkulturörening. Även Stora-Enso och Studieförbundet Vuxenskolan hade ett finger med i spelet. Ett femtiotal deltagare var anmälda till konferensen. Samlingen skedde vid Vildmarkspensionatet i Svartnäs för inkvartering och lunch. Efter maten for vi med egna bilar ut på finnskogen.

Första anhalt blev Lilla Björnmossen, en gång station vid den smalspåriga järnvägen Dala – Ockelbo - Norrsundets Järnväg. Stationshuset finns kvar men är nu ombyggt. Lars Magnusson berättade om bygden och visade kartor. Turen gick så vidare till Korsbacken, där vi besteg den branta kullen. Här sägs det att Svartnäs äldsta begravningsplats är belägen. Namnet Korsbacken skulle i så fall komma därav. Nästa plats på färden blev Falkåsen. På 1920-talet dokumenterades gården av Nordiska museet. Nu finns det tyvärr enbart grunder kvar av bosättningen. Inpå den gamla gården växer skogen tät när vi besöker platsen. Det kan vara svårt att föreställa sig att människor levde här för inte så länge sedan.

Vidare mot Högsveden, där ett ca 14 hektar stort skogsområde har bevarats, med gott om lågor och torrakor. Rakt igenom området leder den gamla stigen mellan finnbyarna Lilla och Stora Björnmossen. Gruppen besökte under ledning av Olov Söderman en mycket gammal tandvårkstall. Många av tallarna i området är 25-30 meter höga flerhundraåriga gamla knotiga trädjättar. Sista stoppet före återkomsten till Svartnäs var resterna av anläggningen för slipning av liar som finns att beskåda nära vägen. Här bodde den som slipade liar i en koja vid bäcken. Det var nog ett sjå att slipa alla liar som skulle användas av slätterkarlarna.

Efter middagen som bestod av plommonfylld slottsstek kåserade Finn Rideland med hjälp av bilder om sina äventyr ute i världen och om hur

TORSBY FINNKULTURCENTRUM

Tel. 0560-162 93 Fax: 0560-105 31

E-post: finnkulturcentrum@torsby.se

15 juni-15 aug öppet 11-16. Övriga året tisdag-fredag 12-16

Gruppbesök och visning, ring för info.

Permanent utställning om den skogsfinska kulturen

”Niittaho - den blommande svedjeängen”

Finnskogsforskaren Richard Brobergs samlingar

Försäljning av litteratur, video och CD-rom om
finnkulturen och angränsande ämnen.

Välkomna på besök

Finnskogsmuseet i Skräddrabo

Täcker alla Skandinaviens finnbygder

Bygdegården i Skräddrabo

söder om Alfta/Edsbyn, längs väg 294

Museet visas efter överenskommelse

tel/fax 0271-101 68 (+46 271 101 68)

Maths Östberg

E-post: finnskogsmuseet@swipnet.se

Även skräddarsydda finnskogskurser och finnskogsexkursioner.

Ring för prospekt.

<http://home.swipnet.se/finnskogsmuseet>

Finnerödja hembygdsförening

Ny hemsida

<http://hem.passagen.se/finnerodja/>

Mitthögskolan skogsfinska cd-romproduktioner

Lars-Olof Herous skogsfinska bibliografi

Maud Wedins databas över skogsfinska ortnamn i södra Norrland

Pris 100:- inkl moms och porto

Tel: 0611-860 87 (+46 611 860 87)

margareta.wolf@tnv.mh.se

han blev intresserad av skogsfinnarnas historia. Finn har bl.a. varit anställd i den australiska förvaltningen på öar i sydvästra Stilla havet. Vi fick ta del av kusliga sedvänjor. Det digra konferensprogrammet fortsatte med en presentation av Gävle Dala Finnkultur. Det är ett nätverk som i första hand intresserar sig för den skogsfinska kulturen i gränstrakterna mellan de tre landskapen Dalarna, Hälsingland och Gästrikland. Lars Krantz som presenterade verksamheten berättade att Svartnäs är känd som ”finnskogens huvudstad”. Den har utvecklats till centrum för Svärdsjö och Bollnäs finnskog. De ursprungliga finnbyarna är bl.a. Lilla Björnmossen, Spaksjön, Råbacken, Falkåsen, Baståsen och Mörtåsen. De finska namnen är uppskyltade. På denna finnmark sjuder det idag av liv. Flera byar har fast bosättning medan andra har fritidsboende eller står öde.

Kvällen avslutades med visning av Nils Almegårds film om Svartnäs på 50-talet. Alla människor i byn presenterades på ett mycket personligt vis. Lite trivsamt samvaro i mindre grupp vidtog sedan för att runda av dagen. Jag frapperades av den höga standarden på boendet i Svartnäs. Eftersom såväl morgonrock, handdukar och sänglinne ingick i boendet tillika med en mycket skön säng var det närmast att likna med hotellstandard. Dessutom skulle det visa sig att maten var förträfflig.

Lördagen den 23 september

Efter att frukosten intagits i matsalen och Björn Engström redovisat kolonisationen av Svartnäsområdet guidades vi runt på bruket och vid kyrkan. Svartnäs ursprungliga kapell, som motsvarar det nuvarande långhuset, uppfördes 1793 och utgjordes av en rektangulär tornlös träbyggnad. Tornet stod färdigt 1837. Efter den lilla promenaden runt i byn smakade det gott med mat innan vi skulle anträda resan ut på skogen igen. Liksom gårdagen bjöd den här dagen också på ett underbart höstväder med mycket sol. Utfärden skedde den här gången med buss som skulle ta oss med in i Gästrikland, närmare bestämt till Ockelbo socken.

Ockelbo finnmarker är de tidigaste koloniserade delarna inom Gävle Dala Finnkulturs intresseområde. Nybyggarna bosatte sig här redan under den senare delen av 1500-talet. Några exempel på byar som från sitt anläggande varit ”finnbyar” är: Källsjön, Stora Björnmossen, Mojsjön,

Rönbacken och Ivantjärn. Bland de få spår som finns kvar i området efter invandrarna märks främst ortnamnen. Orsaken till detta förhållande är nog främst de stora bolagens framfart, där egendomar omvandlades till arrendeställen. Byarna Ivantjärn, Gammelboning, Ulv-
torp och Rönbacken förblev i huvudsak fortsatt självägande.

Bussen stannade i Jädraås där ett ångtåg väntade på oss för vidare transport mot Tallås. Ångtåget drivs av Museisällskapet Jädraås – Tallås Järnväg, JTJ, som är en ideell förening. JTJ är en del av Dala – Ockelbo – Norrsundets Järnväg, DONJ. Den smalspåriga järnvägen byggdes i etapper 1875-97 och gick från Linghed i Dalarna via Jädraås och Ockelbo till Norrsundet vid gästrikedkusten. Den ordinarie trafiken upphörde 1970, men sträckan Jädraås – Tallås lever vidare som museijärnväg. Jädraås var DONJs huvudstation och här har den gamla järnvägs miljön med stationshus, lokstallar, vattentorn och verkstäder sparats åt eftervärlden och är centrum för JTJs verksamhet.

Vi bänkade oss på det gamla tuff-tuff tåget som sedan i sakta mak tog oss fram de knappa fem kilometrarna till Tallås. Här drack vi kaffe i genuin järnvägs miljö medan järnvägspersonalen iklädda uniformer modell äldre berättade om föreningen, dess verksamhet och historia. Den lösta biljetten gällde även en återresa till Jädraås där bussen väntade oss. Under gästrikeresan guidade Per Larsson från Källsjön oss på ett förtjänstfullt sätt. Han hade även skrivit en kortfattad historik om finnmarken runt berget Lustigknopp med fokusering på Ockelbo socken/kommun. Bladet hade skickats ut i förväg till oss. Vid Rönbacken stannade vi för att besöka Gunnar Nilsson. Han är lantbrukare i byn och hans gård ligger sagolikt vackert på en kulle med utsikt åt alla håll. Till Rönbacken, på finska Peckala, kom de första finnarna redan i slutet på 1500-talet.

Innan vi lämnade Gästrikland stannade bussen i Källsjön. En liten bit från den nuvarande byn ligger resterna kanske av den äldsta gården. Vi tog en liten promenad fram till husgrunderna. Sedan återvände vi till Dalarna igen, där ett stopp gjordes vid den gamla kvarnen i Vällingbäck. Sture Björk på Stora-Enso visade huset som vårdas av företaget. Maskineriet i kvarnen betraktades och med hjälp av ficklampa

§ 16 Diskussion kring frågan om följande konferenser. Malung via Margaretha Hedblom på biblioteket har anmält intresse för att anordna en FINNSAM-konferens. Mötet beslutade att acceptera Malungs inbjudan och att förlägga vårkonferensen 2001 till Malung. Diskussioner har förts för att försöka lägga en konferens i Glava-området i närheten av Arvika och det blev beslutat att ledningsgruppen tar kontakt med intressenter i detta område, för att undersöka om det är möjligt att förlägga höstkonferensen 2001 till Glava. Austmarka historielag är också intresserade av att anordna en konferens i ett senare skede. Eventuell arkivkonferens diskuterades också, följande förslag framkom:

- Lantmäteriverket i Gävle
- Gruetunets finnskogssamlingar
- Stadsarkivet i Hamar
- Arkiven i Oslo

Mötet beslutade efter diskussion att förlägga vinterns arkivkonferens till Lantmäteriverket i Gävle och att denna äger rum i Jan 2001.

Beslutades att våra norska representanter undersöker möjligheterna att anordna en arkivkonferens på norska sidan nästa vinter.

§ 17 Övriga frågor och meddelanden:

10 - 12 juni Finnskogs dagar på Skansen

1:a veckan i juni Finnkultur dagar i Mottiland i Mellannorrland.
5 aug. Anders Mattsson presenterar sin nya bok på Karmen Kynna i Lekvattnet

10 sept. Kulturminnedag i Tyskeberget med historiska föredrag
1 okt historiedagar i Karlstad medverkan av bl a Kari Tarkiainen
Dessutom framkom önskemål om diabilvisningar någon kväll under kommande konferenser och träffar, det har tagits åtskilliga foton under årens lopp och det vore trevligt att vi fick del av detta material också.

§ 18 Mötet avslutades med att ordförande Edith Juhlin framförde ett tack till ledningsgruppen från konferensdeltagarna. Maud Wedin tackade arrangörerna för arbetet med konferensen och förklarade konferensen för avslutad.

d) Val av ersättare:

Till ny ersättare för Bergslagen utsågs Lars-Olof Herou, Ludvika. Övriga ersättare omvaldes.

Ersättarna blev då följande:

Mellannorrland	Gränt Wallin
Gävle-Dala/Orsa	Siv Tillsjö, Dådran, Ingemar Gustavsson, Orsa
Bergslagen	Lars-Olof Herou, Ludvika
Tiveden	Ingrid Gustavsson, Finnerödja
Värmland	Inga-Greta Lindblom, Vitsand
Grue	Per-Martin Tvengsberg, Hamar
Åsnes/Tørberget	Erling Bækk

- § 11 Till firmatecknare utsågs kassör Tor Eriksson, Örebro och sammanställande Maud Wedin, Falun var för sig och för det norska kontot utsågs Birger Nesholen, Kirkenær.
- § 12 Till revisorer omvaldes Åke Granberg, Grythyttan och Idar Steinbakken, Gjesåsen.
- § 13 Till valberedning omvaldes Bo Hansson, Borlänge, Åke Granberg, Grythyttan och Turid Myrvold,
- § 14 Maud Wedin informerade om höstens konferens i Svartnäs 22–24 september 2000.
Maths Östberg och Maud Wedin har satt ihop programmet. Kommunen bidrar till middagen, Stora/Enso bjuder på en lunch och Studieförbundet Vuxenskolan bjuder på bussrundturen. En mindre ändring i programmet bör göras så att FINNSAM-överläggningarna läggs någon gång i mitten av konferensprogrammet för att så många som möjligt kan delta. Maud Wedin framför önskemålen till Maths Östberg.
- § 15 Lennart Stenman, Karlstad informerade om den planerade boken i Finnskogskunskap som skall användas som kurslitteratur både för studiecirkel och vid studier vid högskolor och universitet. Boken skall vara en introduktion till ämnet och spegla utvecklingen. Till protokollet bifogas en kort disposition av innehållet.
Av sökta medel till boken har beviljats 75 000 från olika fonder. Bokens försäljningspris bör sättas lågt ca 150 kr.

letade vi efter inröstningar. Några sådana av intresse kunde inte upptäckas. Så kom vi tillbaka till Svartnäs igen efter en mycket lyckad utflykt i området. Falu kommun bjöd oss på middag och det var en av de bästa middagar vi har fått på en konferens. Först serverades laxpaté med skaldjursrom till förrätt. Så fick vi oxfilé med kantarellsås, potatis och grönsaker. Till efterrätt åts lingonparfait. Ett glas rött vin smakade gott till maten.

Svärdsjö Spelmanslag underhöll sedan med ett knippe Svartnäslåtar. Det var mycket uppskattat. Tommy Forss från Stora Kopparbergs Museum speglade företagets nästan tusenåriga historia. Seppo Remes visade bilder han tagit under tidigare Finnsamkonferenser. Dagen avslutades med lite kex, ost, cider och öl innan det var tid att lägga sig i våra härligt bekväma sängar igen.

Söndagen den 24 september

En ny dag grydde med frukost i matsalen och sedan vidtog Finnsamärendena i samlingssalen. Det var snabbt överstökad eftersom det inte blev några större diskussioner om något. Efter kaffet redovisade Elisabeth Medin Falu kommuns engagemang i Svartnäs. Hon sade bl.a. att ju längre man kom från centralorten Falun desto större var människornas initiativförmåga. Nära Falun förväntar man sig att kommunen i stort sett skall sköta allt åt en, medan man i Svartnäs kan ta hand om det mesta själv. Ragnar Fornö från Uppsala Universitet skildrade sedan sin forskning om järnbruk kontra svedjebruk med exempel från Svartnäs. Lars Magnusson återkom efter kycklinglunchen med en redogörelse av färdvägar och transporter i Svartnäs genom tiderna. David-Reino Svensson berättade om ett turistprojekt knutet till området. De som har haft ansvaret för konferensen, främst Maths Östberg, belönades med applåder och så skiljdes vi åt för att förhoppningsvis träffas i Gävle i vinter.

Gävle Dala Finnkultur

För aktuell info titta på hemsidan

<http://w1.246.telia.com/~u24602393/>

FINNSAM:s forskarförteckning

Nu drar vi igång arbetet med att sammanställa en ny forskarförteckning över alla som är intresserade av den skogsfinska kulturen. **Alla** är välkomna att vara med.

Genom att känna till varandras forskningsområden och intressen kan vi hjälpas åt och risken för att vi sitter och göra dubbla arbeten om samma sak minskas. Forskarförteckningen kan också hjälpa oss att sprida kunskap och information om vad som är på gång bland FINNSAM:s entusiastiska medlemmar.

Listan kommer att finnas tillgänglig på FINNSAM:s hemsida. Det är därför viktigt att du kryssar för att du accepterar att din adress och e-post får finnas med på listan (krav från Datainspektionen). Blanketten bifogas här i utskicket, men du kan också hämta den från hemsidan eller be Christina att skicka den via mail. Den kan sedan fyllas i direkt i wordfilen och sändas till Christina via mail. Har du ingen e-post, går det lika bra att skicka per brev. Du som inte har Internet kan få listan på papper mot självkostnadspris. Vanliga telefonkontakt och vanliga brev är ju utmärkta sätt att hålla kontakten också.

Ansvarig för forskarförteckningen är:

Christina Norlander, Box 80, SE-777 23 SMEDJEBACKEN
Tel : 0240-754 25 E-post: christina.norlander@telia.com

Hur blir man medlem i FINNSAM?

Enklaste sättet är att betala in 110:- på vårt postgiro (står på sista sidan) och den medlemsavgiften gäller år 2001-2002. Du får då FINNSAM-informationen utskickad 4 gånger detta år. I utskicket finns rapporter och protokoll från möten och konferenser samt information om vad som pågår runt om i Skandinavien finbygdssområden. Vill du ha ytterligare information kontakta

Tor Eriksson (Sverige)
Kassör
019-12 08 84
tor.eriksson@telia.com

Birger Nesholen (Norge)
Gruetunet Museum
629-47 315
gruetunet.museum@east.no

Protokoll fört vid FINNSAMs årsmöte vid vårkonferensen i Elverum 2000-05-28

- § 1 Mötet öppnades av Maud Wedin, Falun som hälsade alla välkomna till förhandlingarna.
- § 2 Till ordförande för mötet utsågs Edith Juhlin, Västerås
- § 3 Till mötets sekreterare valdes Inga-Greta Lindblom, Vitsand
- § 4 Till protokolljusterare valdes Arne Vannevik, Torsby och Maud Wedin, Falun
- § 5 FINNSAMs 4 utskick under året tjänstgör som verksamhetsberättelse och detta godkändes av mötet.
- § 6 Ekonomisk berättelse för den svenska sidan har funnits med i senaste utskicket och kassör Tor Eriksson, Örebro redogjorde för den norska delen.
- § 7 Revisorernas berättelse föredrogs av Åke Granberg, Grythyttan och Idar Steinbakken, Gjesåsen och revisionsberättelsen godkändes av mötet.
- § 8 Mötet beviljade ledningsgruppen ansvarsfrihet för 1999.
- § 9 Mötet beslutade att medlemsavgiften skall vara oförändrad, dvs. 110 kr / 2 år. De som går med som medlemmar 2000 betalar 55 kr som då gäller för ett år.
- § 10 a) Maud Wedin står kvar ytterligare ett år som sammankallan de vald på två år vid förra årsmötet
b) Tor Eriksson är också kvar ett år till som kassör, vald på två år vid förra mötet.
c) Val av ledningsgrupp:
K-G Johansson har av sagt sig omval och som ordinarie leda mot utsågs ersättaren Christer Nilsson, Karlstad. Övriga ledamöter blev omvalda.
Ledningsgruppen får då följande sammansättning:
Mellannorrland	Maud Wedin, Falun
Gävle-Dala/Orsa	Maths Östberg,
Bergslagen	Christer Nilsson, Karlstad
Tiveden	Lena Gribing, Finnerödja
Värmland	Arne Vannevik, Torsby
Grue	Birger Nesholen, Kirkenær
Åsnes/Tørberget	Rolf Rønning, Heradsbygd